

Република Србија
ГРАД ВРАЊЕ
САВЕТ ЗА УПРАВЉАЊЕ МИГРАЦИЈАМА
И ТРАЈНА РЕШЕЊА

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
за решавање проблема
избеглих, интерно расељених лица
и повратника по споразуму
о реадмисији у Граду Врању за период
2014. – 2017.година

Врање, мај 2014. године

Садржај

Наслов	страна
Уводна реч Градоначелника	3
Шта је локални план акције за решавање проблема избеглица, интерно расељених лица и повратника	4
Захвалност учесницима/цама у процесу израде ЛПА	6
Сажетак	7
Abstract	9
Поглавље 1: Општи подаци о граду	10
Поглавље 2: Подаци о избеглим, ИРА и повратницима	19
Поглавље 3: Анализа ситуације и спорна питања избеглих, интерно расељених лица и повратника	20
Поглавље 4: Приоритетне циљне групе	27
Поглавље 5: Општи и специфични циљеви	28
Поглавље 6: Активности – задаци за реализацију ЛПА	29
Поглавље 7: Ресурси/буџет	39
Поглавље 8: Аранжмани за примену (имплементација)	40
Поглавље 9: Праћење и оцена успешности (мониторинг и евалуација)	42

УВОД

Уводна реч градоначелника града Врања, Зорана Антића

Град Врање има 85.802 становника према попису стовништва из 2011.године и у њему тренутно борави и 2.153 интерно расељених и 52 избегла лица, као и 354 повратника. Од овог броја у колективном смештају се налази 56 интерно расељених и 3 избегла лица.

Међу интерно расељеним лицима и повратницима је велики број социјално рањивих група (стара лица, самохране мајке, особе с инвалидитетом, вишечлане и вишегенерацијске породице, породице са убијеним или киднапованим чланом, породице са децом ометеном у развоју) којима је потребна помоћ у обезбеђивању адекватног смештаја и запослења.

Град Врање већ годинама улаже напоре да, што је могуће више, помогне решење проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника. Град Врање, приступио је изради Локалног акционог плана за решавање питања избеглих, интерно расељених лица и повратника, како би се сагледала нова ситуација и потребе, ангажовале све заинтересоване стране и испланирали начини подршке овим групама наших суграђана.

Изражавамо своју спремност да реализујемо планове и пројекте којима се бави Локални акциони план за решавање питања избеглих, интерно расељених лица и повратника у току планираног временског периода, како би се смањило њихово свеукупно друштвено сиромаштво и повећао ниво социјалне интеграције у живот локалне заједнице.

Градоначелник града Врања
Зоран Антић

Шта је Локални план акције за решавање проблема избеглих и интерно расељених лица и повратника?

У овом документу под процесом локалног акционог планирања за решавање проблема избеглих¹, интерно расељених лица² (ИРА) и повратника по основу Споразума о реадмисији³ (у даљем тексту повратници) подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглих и интерно расељених лица намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у току наредних пет година. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника (ЛАП) посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

У оквиру овог документа, под избеглим и расељеним лицима подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању, због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса.

Према Споразуму о реадмисији између Србије и Европске Уније, повратник је лице које не испуњава или више не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће, на основу поднетих *prima facie* доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије.

Локални акциони план за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Врање настао је као резултат учешћа у пројекту „**Јачање капацитета институција Републике Србије надлежних за управљање миграцијама и реинтеграцију повратника**“.

Општи циљ овог пројекта, који је финансирала Европска унија, а реализовала Међународна организација за миграције (ИОМ) је проналажење решења на нивоу државе која ће пружити подршку Влади Републике Србије да на ефикасан и одржив начин одговори на потребе избеглица, ИРА и повратника.

Стратешки оквир пројекта одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица и другим националним стратешким документима од значаја за ову област. У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај пројекат узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне које су у домену социјалне, економске и стамбене политике.

¹ Према Конвенцији УН о статусу избеглице (1951), **избеглица** је особа која је из основног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила своју државу и не може или због поменутог страха не жели да се у њу врати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. год. проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу (<http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>)

² **Интерно расељене особе** су оне које су биле присиљене да напусте своје домове, али су остале у границама своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава и сл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права. (http://www.articleword.org/index.php/Displaced_person)

³ Према Споразуму о реадмисији са ЕУ, **повратник** је лице које не испуњава или више не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих *prima facie* доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије

Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

Локални план акције за решавање проблема избеглица, ИРЛ и повратника доноси се на период од четири године, са детаљном разрадом активности за 2014, 2015. и 2016. годину.

Процес израде Локалног акционог плана за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Врању, заснован је на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је:

- Локални – спроведен је у локалној заједници и уважава локалне специфичности;
- Партиципативан – укључио је различите битне актере процеса друштвено организоване подршке избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима у локалној заједници;
- Утемељен на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама решавања проблема избеглих и интерно расељених лица и повратника;
- Прилагођен ситуацији у локалној заједници, актерима и позитивној промени којој се тежи;
- Користи савремене методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука;
- Подстиче одговоран однос различитих друштвених актера у локалној заједници.

За потребе процеса, прикупљања и анализу основних података о положају и потребама избеглих, интерно расељених лица и повратника на подручју Града Врања, коришћени су следећи извори: резултати анкете/интервјуа са потенцијалним корисницима и консултација са локалним актерима, статистички подаци, различити извештаји и документи, подаци Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, Градског повереништва за избеглице, Црвеног крста, локалних невладиних организација итд. Процес израде Плана спроведен је у периоду април – мај 2014. године. У допуни акционог плана за решавање проблема повратника, коришћени су подаци прикупљени кроз анкету коју је спровео Комесаријат за избеглице и миграције као и подаци ИОМ.

ЗАХВАЛНОСТ УЧЕСНИЦИМА У ПРОЦЕСУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНИРАЊА

У циљу израде Локалног акционог плана за решавање проблема избеглих и интерно расељених лица и повратника на подручју града Врања, Градско веће је на седници одржаној 24.09.2012..године образовало Савет за управљање миграцијама и трајна решења који чине представници локалне самоуправе као носиоца процеса и формалног доносиоца овог документа, укључујући и Повереништво за избеглице, институција система које се на локалном нивоу баве питањима избеглих и интерно расељених лица и повратника и Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије као ментора.

Улога Савета за управљање миграцијама и трајна решења је да:

- унапреди сопствене капацитете за планирање кроз одговарајуће обуке организоване од стране ИОМ-а;
- обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима;
- размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- примењује усвојене методе током процеса планирања;
- дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- планира праћење и оцењивање успешности примене локалног акционог плана;
- ради на писању завршног документа;
- иницира јавну расправу о нацрту документа и допринесе да финална верзија буде предложена Градском већу и Скупштини града Врања на усвајање.

Чланови Савета за управљање миграцијама и трајна решења су:

1. **Синиша Митић**, заменик председника Скупштине града Врања, председник;
2. **Зорица Перић**, повереник за избеглице и миграције, заменик председника;
3. **Сунчица Ристић**, ликвидатор у Секретаријату за социјалну, здравствену, дечју и борачко-инвалидску заштиту и избеглице и интерно расељена лица, секретар;
4. **Бранимир Стојанчић**, члан Градског већа, задужен за област социјалне политике и питања верских заједница, члан;
5. **Саша Стојановић**, самостални полицијски инспектор Одсека пограничне полиције за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима ПУ у Врању, члан;
6. **Славица Нешић**, социолог, запослена у Центру за социјални рад, члан;
7. **Директор Дома здравља у Врању**, члан;
8. **Мирослав Николић**, Градска управа, послови за месне заједнице и месне канцеларије, члан.
9. **Жика Недељковић**, начелник Секретаријата за здравствену, социјалну, борачко-инвалидску, и дечју заштиту, избеглице и привремено расељена лица.

Остали актери укључени у процес локалног акционог планирања су били представници различитих институција, организација и група, укључујући и групе потенцијалних корисника који су повремено учествовали у консултативном процесу. У различитим фазама рада, стручну подршку локалног акционог планирања и израде финалног документа пружила је консултанткиња ангажована од стране ИОМ-а. Посебну захвалност изражавамо Комесаријату за избеглице и миграције Републике Србије и пројектном тиму ИОМ-а.

САЖЕТАК

Локални акциони план за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Врање (2014- 2017) је стратешки документ, заснован на свеобухватној анализи ситуације, који изражава дугорочна опредељења локалне самоуправе да побољша услове живота и могућности за интеграцију избеглих, интерно расељених лица и повратника у локалну заједницу.

Према актуелним подацима Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије (КИРС-а) и Градског поверништва укупан број избеглих лица у Граду Врању је 52, а број интерно расељених лица (ИРА) је 2.153. Укупан број повратника по споразуму о реадмисији је 354, док је кроз програме добровољног повратка у Врању забележено 559 особа. Приоритетне циљне групе овог плана су вишечлане и вишегенерацијске породице из колективног центра и приватног смештаја; радно способна, незапослена избегла, интерно расељена лица и повратници, нарочито из породица које имају киднапованог, убијеног или несталог члана, хронично болесни и породице са децом ометеном у развоју.

Због великих миграција избегличке и расељеничке популације тешко је прецизно утврдити колико људи, који су некада живели на просторима бивших југословенских република, данас заиста живи на територији града Врања.

Од потписивања Споразума о реадмисији са ЕУ 2007. године, према званичним подацима у град Врање вратило се 354 држављана Србије који нису имали, или су изгубили основ боравка⁴. Све три циљне групе у великој мери суочене су са проблемима незапослености, сиромаштва, стамбеним и статусним питањима, проблемима који се тичу права на здравствену заштиту и образовање

Општи циљ Локалног акционог плана за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника је побољшање социјално-материјалног положаја и животног стандарда избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Врање кроз програме стамбеног збрињавања и економског оснаживања, што ће, дугорочно посматрано, допринети и побољшању демографске ситуације у овом граду.

Специфични циљ 1: У периоду од 2014. до 2016. године, затварање Колективног центра „Расадници“ у Врањској Бањи, а објекти ће се адаптирати и привести намени за социјално становање с могућношћу откупа 28 стамбених јединица површине од 40 квадратних метара по јединици. Станови ће бити додељивани по јавном конкурс.

Специфични циљ 2: У периоду од 2015. до 2016. године економски оснажити најмање 30 породица, избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програме преквалификације и доквалификације у сарадњи с Филијалом Националне службе за запошљавање и Народним универзитетом у Врању;

Специфични циљ 3: У периоду од 2014. до 2016. године економски оснажити и осамосталити најмање 50 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програме доходовних активности у сарадњи са донаторима.

Специфични циљ 4: Током 2015. и 2016.. године стамбено збринуту 7 породица интерно расељених лица и повратника кроз програм откупа домаћинства с окућницом .

Специфични циљ 5: У периоду од 2014. до 2016. године стамбено збринуту најмање 20 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започете градње или адаптацију старих, неусловних стамбених објеката.

Специфични циљ 6: У периоду од 2014 – 2016. године стамбено збринуту најмање 16 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програм обезбеђивања монтажних кућа.

Укупна материјална средства потребна за реализацију активности предвиђених Локалним акционим планом износе **97.750.000,00 динара (850.000 eura)**.

Средства за реализацију овог локалног плана обезбеђиваће се из различитих извора: из буџета локалне самоуправе (10%), из буџета републике (КИРС), из донаторских фондова, на основу пројеката који ће се развити из стратешког документа, као и других доступних извора.

Локални акциони план, као свој саставни део има планиране аранжмане за примену (имплементацију), за праћење (мониторинг) и оцењивање успешности (евалуацију) активности.

ABSTRACT – SUMMARY

Local action plan for the improvement of the position of refugees, internally displaced persons and returnees based on readmission agreement in the City of Vranje **for the period 2014 – 2017** is the planning document directed to finding the efficient and sustainable solutions of the issues related to refugees, internally displaced persons and returnees in the local community. In the period of April 2014 to May 2009, the Plan was made by the Council for the migrations management and permanent solutions, formed according to the Decision of the Vranje City Council.

According to the data of the Republic of Serbia Commissariat for Refugees (CRS) and the City Trustee department **the total number of the refugees in Vranje is 52, internally displaced people (IDP) 2,153**, and all together represent 2,5% of the population of Vranje. Total number of registered **returnees based on readmission agreement is 354**, while another **559 persons** were recorded through various assisted voluntary return programs. **Priority target groups** are multi-member and multi-generation families from collective centers and private accommodation, able-bodied, unemployed, refugees, internally displaced persons and returnees, especially those with family members who were kidnapped, killed or missing, chronically ill as well as families with children with disabilities. **The overall objective of the Local action plan** is to enhance complete social and economic status of internally displaced persons, refugees and returnees in the city of Vranje through improvement of living conditions, integration and reintegration.

Specific Objective 1: During **2014 – 2016** for the purpose of closure of the Collective Center "Rasadnici" in Vranjska Banja, adapt the object for social housing with possibility of subsequent individual purchase; adapt 28 housing units, with 40m² surface per units. Housing units will be allocated according to the public call.

Specific Objective 2: During **2014 – 2016** support economic strengthening of at least 30 families of refugees, IDPs and returnees by carrying out a program of vocational and additional training in direct cooperation with the National Employment Service and the People's University in Vranje;

Specific Objective 3: During **2014 – 2016**, carry out a program of economic strengthening of at least 50 families of refugees, IDPs and returnees through the implementation of income generation activities in cooperation with donors;

Specific Objective 4: During **2014 – 2016** provide accommodation for at least 7 IDP and returnees families through the program of households with yard repurchase.

Specific Objective 5: During **2014 – 2016** provide housing solutions for at least 20 refugees families, IDPs and returnee families through distribution of building material aimed at finalization of initial construction, or at adaptation of old living objects with poor living conditions.

Specific Objective 6: During **2014 – 2016** provide housing solutions for at least 16 refugees families, IDPs and returnee families through assembly houses providing.

Total funds required for the implementation of the activities determined by the Local Action Plan amount to **850,000 EUR. (97,750,000 RSD)**. The funds for the Local Plan implementation will be provided from the various sources, partly from the local government budget, from the donors' budget, i.e. from the projects developed based on this Local Plan, as well as from other available sources.

ПОГЛАВЉЕ 1.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ГРАДУ ВРАЊУ

Први писани траг о Врању датира из 1093.године.

Врање је економски, административни, здравствени, образовни и културни центар Пчињског округа. Град Врање простире се на површини од 860 квадратних километара, и по територији спада у ред већих у Србији. Има 105 насељених места, 52 месне заједнице и 21 месну канцеларију. У саставу града, 2010.године, образована је градска општина Врањска Бања која на свом подручју има 21 насељено место, 9 месних заједница и 5 месних канцеларија.

Просечна надморска висина износи 480 метара, а клима је умерено-континентална.

Град се налази у средишту комуникационих праваца (коридор Е-10), који представљају саобраћајне артерије изузетног међународног значаја. На три километра од града пролазе аутопут и железничка пруга Будимпешта – Београд – Скопље – Атина који повезују Србију са суседном Македонијом, а тако и средњу Европу са Балканом.

Удаљеност Врања од главних привредних центара у земљи и непосредном окружењу је:

- Београд – 347 км
- Приштина – 115 км
- Ниш – 120 км
- Скопље – 91 км
- Солун – 354 км

Гранични прелази са Македонијом налазе се на 35 км (Прохор Пчињски) и 48 км (Чукарка), а са Бугарском 74 км (Стрезимировце) и 115 км (Рибарце).

❖ Основне демографске карактеристике и индикатори са Пројекцијом демографског развоја - становништво

Година	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Бр.становника Врање	65.367	72.209	82.527	85.591	87.155	85.802
Бр.становника Пчињски округ	222.520	230.375	238.753	241.999	227.690	164.996*

* Становници албанске националне мањине у општинама Бујановац и Прешево у великој већини су бојкотовали попис становништва, домаћинства и станова 2011.године.

На основу наведеног прегледа види се да од 1991.године број становника у Пчињском округу опада. У граду Врању од 1991. до 2002.године, забележен је пораст становника за 1.732, односно 2,03%, што значи да је годишњи прираштај 0,02 промила. Овај раст није услед повећања natalитета, већ је последица миграције становништва са Косова и Метохије, као и из села у град.

Међутим, у односу на попис из 2002.године, на подручју града Врања живи 1.353 становника мање. Разлог томе су миграције услед економске кризе, као и веће стопе mortalитета од natalитета.

Од укупног броја становника, 63,86% живи у граду, 7,02% у Врањској Бањи, а 29,15% у сеоским срединама.

Полна структура је следећа: 49,7% је жена, а 50,3% су мушкарци

Табела 2: Старосна структура становништва

Старосне групе у Врању	У процентима (%)
0 – 19	25,64
20 – 39	28,42
40- 59	27,13
60 – 79	16,74
80 -	1,30
Нерегистровани	0,77

Старосна структура града Врања доживела је снажне промене, нарочито у последњој деценији, и то у прилог пораста особа старијих од 60 година, које чине 18,04% од укупног становништва.

По опште прихваћеном критеријуму Популационе комисије ОУН старим становништвом се сматра ако је проценат већи од 7%. Град Врање је захваћен овим процесом, због значајног удела старије популације (18,04%) у укупном броју становника. Треба рећи да је на нивоу Србије проценат становништва старог преко 60 година чак 22,5%.

Код етничке структуре становништва, битно је истаћи да у Врању живи 93,03%, Срба 5,3% ромске популације, док Бугари, Македонци, Албанци, Црногорци, Мађари, Бошњаци, Горанци Власи чине остатак становништва.

Подручје града Врања припада региону југоисточне Србије. Општа карактеристика овог региона је **јако изражено демографско пражњење села и целог подручја**, на шта је утицало неколико узрока. Најпре, то је брдско-планинско подручје које инфраструктурно није могло да се повеже са привредно развијеним подручјима и центрима и запостављен привредни развој планинског подручја.

Што се тиче природне миграције становништва град Врање је захватио изузетно негативан тренд исељавања становништва. Са завршетком миграције становништва са Косова и Метохије, из године у годину има више људи који се исељавају из Врања, највише због бољих егзистенцијалних услова у другим деловима Србије и иностранству. Само у последње две године 427 људи је отишло више него што се је доселило у Врање. На нивоу Републике имамо другачију ситуацију која је резултат миграције становништва у веће и развијеније градове Србије као и повратка махом старијег становништва из дијаспоре.

У циљу демографског развоја град Врање спроводи и планира следеће активности:

- ▲ повећање удела економски активне популације, повећање запослености кроз нетипичне облике запошљавања и самозапошљавања, стварање посебних услова за самозапошљавање у руралним срединама,
- ▲ преквалификација и виши ниво образовања, усклађивање образовања са актуелним потребама привреде, образовање кадрова за потребе пољопривреде нарочито у производњи еколошки здраве органске хране, лековитог биља итд.,
- ▲ оживљавање старих заната,
- ▲ посредовање у запошљавању младих људи,
- ▲ превођење сиве економије у легалне токове,
- ▲ оживљавање природног прираштаја кроз помоћ породиљама накнадом за новорођенчад за прво, друго, треће и свако наредно дете, у посебним износима за запослене, а посебно за незапослене породиље
- ▲ подршка породиљама са новорођеном децом у износу од 12.000 динара, једнократно,
- ▲ финасирање услуга вештачке оплодње брачних парова који не могу да имају децу,
- ▲ равноправност полова и стварна а не формална еманципација жена,
- ▲ побољшање услова живота за мигранте као посебне друштвене групе,

- ▲ учешће у стамбеном збрињавању и економском оснаживању породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по Споразуму о реадмисији, у периоду од 2014. до 2016. године кроз куповину сеоских кућа са окућницом, помоћи за добијање грађевинских пакета и помоћи за економско оснаживање ових породица,
- ▲ едукација Рома у вези са планирањем породице и образовна инклузија Рома,
- ▲ стипендирање ученика и студената,
- ▲ побољшање положаја и већа заштита особа са инвалидитетом,
- ▲ повећана брига о старијој популацији, када то породица није у могућности и могућност коришћења њихових великих људских и духовних потенцијала и искустава,
- ▲ даље развијање институције хранитељства и помоћи у кући старима,
- ▲ превенција и потпуна здравствена заштита деце али и целокупног становништва,
- ▲ превенција и борба против друштвене патологије, посебно међу младима.

Демографско старење које је захватило град захтева радикалну преоријентацију и преиспитавање свих елемената социјалне, економске, здравствене политике и едукацију становништва, а посебно младих људи, уз правилно коришћење свих природних ресурса са којима град располаже. На овај начин ће се обезбедити јачање породице као основне ћелије друштва, јачање и очување институције брака, који по својим садржајима представља најпростију али и најсложенију друштвену заједницу, пружање максималне подршке и заштите деци у свим сферама друштвеног живота, такође и свим маргиналним друштвеним групама, као и избеглицама, интерно расељеним лицима, повратницима по споразуму о реадмисији, који су много или све изгубили, превазићи ће се подређен положај жена, који има дубоке корене и у религији, и у филозофији, праву, моралу, науци, уметности, кроз стварну а не формалну равноправност полова, и тиме побољшати услове живота, рада и становања у складу са Националном стратегијом за смањење сиромаштва.

❖ Природни ресурси

На подручју града налазе се следеће реке: Јужна Морава, Бањшпица, Корбевачка река, Вртогошка река, Ветерница, Коћурица, а у самом граду су Врањска и Собинска река. Од планина и планинских врхова издвајају се Бесна Кобила (Бесна Кобила 1.922м и Патарица 1.806м), Зладовска планина (Коћурица 1.568м), Кукавица (Влајна 1.442м), Грот 1.325, Облик 1.310м, Китка 1.295м, Пљачковица 1.231м, Крстиловица 1.154м и Пржар 731м. Такође, ту је и Александровачко језеро (вештачко), удаљено осам километара од центра града. По природним ресурсима се истиче и Пољанички крај, предео у захвату планине Мотина (Барелић са околним селима), као и Првонечки крај са акумулацијом језером и браном „Првонек“.

Врањска котлина богата је и шумама, како листопадним, тако и четинарима, као и разноврсним лековитим биљем. У самом граду постоји већи број зелених оаза – градски парк, Спортски центар, простори око Учитељског факултета, Дома ученика средњих школа и Центра за развој услуга социјалне заштите, Месне заједнице „Два бреста“ итд. Када говоримо о шумама и другом природном богатству морамо напоменути да град Врање нема значајне ингеренције, односно да њима управља Влада Републике Србије посредством ресорних министарстава и релевантних институција.

Бесна Кобила пружа изузетне погодности за развој зимског, рекреативног и планинског туризма које ни изблиза нису искоришћене. У том циљу основано је и Јавно предузеће „Скијалиште Бесна Кобила“ ради активирања овог комплекса и стварања услова за бржи развој читаве заједнице.

Врањска Бања, као посебна целина, односно Градска општина, са заступљеним разноврсним природним ресурсима и то: земљишним, пољопривредним, шумским, водопривредним, минералним, као и туристичким, представља изузетно значајан потенцијал. Боља искоришћеност неких од ових ресурса је приоритет Врања. Овде се, најпре, мисли на комплекс „Првонек“ и на ефикаснију експлоатацију термалних вода у Врањској Бањи.

Са садашњим налазиштима рудног богатства, ова грана привреде има велику перспективу, с тим што развој треба усмерити, пре свега на руде неметала, олова и цинка, које су изузетно тражене на иностраним тржиштима.

❖ **Запосленост/незапосленост**

Према статистичким подацима Националне службе за запошљавање из фебруара месеца 2014. године, број незапослених на подручју града износио је 9.452, што износи 11,01% у односу на број становника.

Примера ради, број незапослених лица код Националне службе за запошљавање у 2003. години био је 11.820, 2004. било је 11.871, затим 2005. укупно 12.914, па 2006. број је био 11.382, 2007. износио је 8.316 незапослених, а 2011. године – 7.703 незапослених лица. Треба имати у виду и да су многа лица због промене законске регулативе изгубиле статус незапосленог лица код НСЗ, иако, у ствари, не обављају никакав посао и не остварују приходе, осим социјалних давања.

Највише незапослених је са четвртим степеном стручне спреме -2.663, са првим степеном – 2.209, са трећим степеном – 2.059, са другим степеном – 772, са шестим степеном – 812, а са седмим степеном стручне спреме – 897 лица. Као и у целој Србији, званични подаци о незапослености кориговани су у односу на стварно стање. Ово је из разлога што је одређени број људи у зони сиве економије, те иако привређују нису регистровани. С друге стране постоји и одређен број лица који се воде као запослени у предузећима у реструктурирању или у стечају и неуспешно приватизованим предузећима, где остварују минималне приходе. Стога је потребно стимулативним мерама легализовати сектор сиве економије, за шта су неопходни повољни кредити из развојних фондова.

Велики удео незапослених, без икакве квалификације, чине Роми – 742, (процењује се да је незапосленост међу Ромима преко 90%).

Мора се обратити пажња и на недостатак преквалификационих и доквалификационих програма, образовање кадрова потребних садашњем и будућем тржишту рада, и на крају програмима усмереним на запошљавање младих.

Програмом стручне праксе за 2013/2014. годину обухваћено је 296 високошколаца који се финансирају из буџета града Враћа.

Незапосленост је један од кључних проблема у Враћу и њено решавање умногоме ће одредити даљи развој града и региона, а што ће зависити и од политичко-економских кретања у Србији.

❖ **Привреда**

У Враћу и Врањској Бањи укупно је регистровано 1.594 приватних радњи и 671 привредно друштво, према регистру АПР (Агенција за привредне регистре) из октобра 2013. године.

Структура привреде има негативну коњукуру, односно заступљене су радно интензивне гране – велики системи – који запошљавају или су запошљавали велики број радника и који се тешко прилагођавају савременом начину пословања.

То су нискоакумулативне гране, које су високо увозно зависне, имају предимензиониране капацитете намењене извозу, чија је просечна старост 10 и више година, и које не могу да поднесу велики притисак светске конкуренције. Тешка ситуација настала је губитком великог броја радних места („Јумко“, „Коштана“...) и недовољним отварањем нових послова у малим и средњим предузећима. Да би се овај тренд променио, потребно је привући више страних инвестиција, а пример *British American Tobacco* – Дуванске индустрије Враће треба да покаже потенцијалним инвеститорима да је улагање у Враће добар пословни потез.

Најзначајнији индустријски и привредни субјекти у граду Враћу су: Компанија „Симпо“ – дрвно-прерађивачка индустрија; „Алфа-плам“–производња грејних тела, „Заваривач“– метална индустрија, „Кавим-Јединство“ АД – превоз робе и путника, Компанија „Јумко“– текстилна индустрија, „ХИВ- Canda Farben“– хемијска индустрија, Угоститељско предузеће „Враће“ –

угоститељство, Фабрика хлеба и млека – производња хлеба, пецива, млека и млечних производа, „Грот“ – рудник олова и цинка, „Плави камен“ – приватно предузеће, производња сточне хране, кондиторска производња „Нутрико“ – приватно предузеће, производња сточне хране, „СИК“ – приватно предузеће, производња кламерица, „Микромодел“ – приватно предузеће, конфекција, „Два другара“ – прерада меса, „Леон кондиторс“ – трговина на мало, породична винарија „Алексић“, „Diva divani“ и други.

У претходном периоду отворени су и супермаркети трговинских ланаца „Мах“ „Idea“, „Roda“, „Sprint“ и „DIS“

Стварање средине атрактивне за привредна улагања представља фундаментални интерес за Врање. Ово је постигнуто доношењем одлука и планова детаљне регулације слободне зоне „Бунушевац“, зоне „Рибнице“ и изградњом одговарајуће инфраструктуре. одговарајућим финансијским мерама града, усвајањем и применом позитивних решења из Европе и Србије, промоцијом врањске привреде итд.

Директне стране инвестиције огледају се у почетку изградње фабрике за производњу обуће реномиране европске компаније „Geox“ која ће запослити 1250 радника и изградњи фабрике намештаја „Ditra Italia“, у којој ће посао наћи 500 радника.

Посебну пажњу треба посветити завршетку изградњи аутопута на коридору 10, изградњи дуплог колосека железничке пруге и изградњи гасовода како би трошкове производње свели на најмању могућу меру у постојећим условима.

Само тржишно пословање малих и средњих предузећа, наслоњено на стратешке партнере, понудом нових програма може довести до економског опоравка

❖ Пољопривреда

Пољопривреда на територији је превасходно екстензивна, и најчешће традиционална, сем појединачних случајева, који су тржишно одређени. Недовољна заступљеност прерађивачких капацитета и нестабилност на тржишту пољопривредних производа демотивише пољопривреднике у интензивирању производње. Услед транзиције, нестала су велика предузећа, која се баве пољопривредом.

Као и у осталим гранама привреде, недиференцијација у производњи резултира неконкурентним производима, чије су цене производње високе, а степен низак. Неопредељеност становништва да се бави одређеном пољопривредном производњом, условљава стагнацију ове изузетно значајне гране привреде. За поједине области пољопривреде постоје потенцијали за развој и даље унапређење. У области пољопривреде посебну пажњу треба посветити изградњи мини акумулација за наводњавање пољопривредног земљишта.

Препознавањем компаративних предности и применом интензивних техника за развој, пољопривреда може имати много већу заступљеност у укупним приходима по становнику на територији Града.

У том циљу, Скупштина општине Врање је на седници одржаној 30.08.2007. године једногласно усвојила Стратегију развоја пољопривреде општине Врање.

❖ Инфраструктура

Главна инфраструктура у граду је следећа: укупна дужина улица у Врању је 187км, од којих је 121км са асфалтним коловозом, 35км је пошљунчано, а 31км су земљани путеви. Дужина улица у Врањској Бањи износи 66км, од којих је 30км асфалтирано, 15км пошљунчано, а 21км су земљани путеви.

Укупна дужина локалних путева износи 439км, од чега су асфалтом покривена 125км, туцаником 55км, док су 259км земљани путеви.

Јавна расвета у граду израђена је у дужини од 152 километра а у осталим насељеним местима 70 км.

Кроз Врање пролази железница, са једним колосеком, дужине 20км са три железничке станице – Врањска Бања, Врање и Ристовац, као и аутопут Београд – Скопље приближне дужине.

Водоводна мрежа се може поделити на главну, укупну дужину 80км (укључујући и примарни вод до села Дубнице, изграђен у оквиру програма „МР 2“, 2008.године) и секундарну укупне дужине 141км.

Комплетирана мрежа фекалне канализације је укупне дужине 92км, док је постојећа атмосферска канализација 2,5км.

Стање телекомуникација у месним заједницама је знатно боље и само 12% од укупног броја није покривено фиксном телефонијом.

❖ Заштита животне средине

На територији града Враћа налази се прва санитарна, еколошка депонија „Метерис“, једина у Републици Србији. Стављена је у функцију 2002. године, и изграђена по стандардима Европске уније. Корисна површина депоније је 30.670 квадратних метара, а бруто 62.250 метара квадратних. Са предвиђених 220 кубних метара сакупљеног отпада дневно, предвиђен рок трајања депоније је 15 година. „Метерис“ испуњава све прописе и регулативе везане за удаљеност од насељених места. Налази се на 5.825м од центра Враћа и 8.335м од Враћке Бање. Најближе насеље је удаљено око 380м, а река Јужна Морава 1,6км.

Надморска висина износи 480м, што је за 15м више од надморске висине самог Враћа. Ружа ветрова је одговарајућа (север-исток) и дувају из правца града и околних насеља. Депонија поседује: систем канала за одвођење површинских вода до базена за пречишћавање, компактор и булдожер за прекривање компактовање слојевима земље, као и савремено опремљену лабораторију за испитивања.

У будућности се треба усмерити на:

- рециклажу и редукацију отпада – проширење депоније „Метерис“ и стварање услова за регионално управљање отпадом;
- третман за пречишћавање отпадних вода по стандардима Европске уније, за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода потписан је уговор са немачком банком КФВ, у вредности од 15,7 милиона еура, од укупног износа 95 % је донација,
- реконструкција цевовода сирове воде – стварање услова за регионални водовод,
- реконструкција водоводне мреже на подручју града – замена азбестних цеви
- прикључење села на градску водоводну мрежу,
- превенцију илегалне сече шума
- технолошко, едукативно и кадровско јачање капацитета општинских комуналних предузећа, служби и одељења одговорних за заштиту животне средине (ЈКП „Комрад“, Инспекција за заштиту животне средине, итд).

❖ Образовање, култура и информисање

Од објеката културе Враће има Народни музеј, Музеј кућу Боре Станковића, Позориште, Народну библиотеку, Народни универзитет, две галерије, Омладински културни центар

Предшколским образовањем и васпитањем обухваћено је 2.354 деце у оквиру Јавне установе „Наше дете“ која у свом саставу има 7 вртића у граду, вртић у Враћској Бањи и Кривој Феји..

У Враћу постоји дванаест централних основних школа, школа за образовање одраслих и седам средњих школа (Гимназија, Економско-трговинска, Медицинска, Хемијско-технолошка, Техничка, Пољопривредно-ветеринарска и Школа за основно и средње образовање).

Основне школе похађа укупно 7.631 ученик, а средње школе 4.022 ученика.

Највише ученика одлучује се за медицинску струку, друштвени и природно-математички смер у Гимназији, економску струку, област електротехнике итд. У основним школама запослено је 830 радника.

У средњим школама запослено је око 487 радника..

Град Врање је у протеклом периоду реализовао две значајне инвестиције у области предшколског васпитања и средњег образовања: изградња вртића „Чаролија“ и реконструкција Гимназије „Бора Станковић“

Високо образовање заступљено је кроз Учитељски факултет и Високу школу примењених струковних студија, а своје одељења имају и други државни и акредитовани приватни факултети и високе струковне школе.

Од електронских медија у Врању раде регионална Радио-телевизија Врање, као јавни сервис, РТВ „Ритам“ и „ОК“ радио, а од штампаних медија излази недељник „Новине Врањске“.

❖ Здравствена и социјална заштита

Примарна здравствена заштита организована је у оквиру Дома здравља у Врању, 6 здравствених станица (Врањска Бања, Барелић, Ратаје, Ристовац, Крива Феја и Власе), 10 амбуланти у селима (Вртогош, Дубница, Тибужде, Мошганица, Корбевац, Ђуковац, Доње Требешиње, Доње Жапско, Буштрање и Мијовце), 4 амбуланте у граду („Горња чаршија“, „Собина“, „Коштана“ и „Огледна станица) и 4 амбуланте медицине рада у фабрикама: „Симпо“, „Јумко“, БАТ и „Алфа-плам“.

У самом Дому здравља постоји 5 служби и 8 диспанзера, а систем примарне здравствене заштите чине и диспанзер за здравствену заштиту радног становништва, центар за превенцију и поливалентну патронажу, стоматолошка служба и биохемијска лабораторија.

У Врању је седиште Здравственог центра за Пчињски округ, Опште болнице, Апотекарске установе и Филијале за здравствено осигурање.

Социјална заштита реализује се у Центру за социјални рад кроз примену мера социјалне и породично-правне заштите и у Центру за развој локалних услуга социјалне заштите.

Центар за социјални рад као нови вид услуга по европским стандардима има улогу носиоца пружања услуга социјалног становања у заштићеним условима за избеглице, интерно расељена лица и социјално угрожених лица из локалне заједнице која су обухваћена системом социјалне заштите.

❖ **ЛОКАЛНА САМОУПРАВА**

Представнички орган СКУПШТИНА ГРАДА	Извршни органи		Управни орган
	ГРАДОНАЧЕЛНИК	ГРАДСКО ВЕЋЕ	ГРАДСКА УПРАВА
<ul style="list-style-type: none"> - Председник Скупштине града - Заменик председника Скупштине града - Секретар Скупштине града - Заменик секретара Скупштине 	<ul style="list-style-type: none"> - Градоначелник - Заменик градоначелника - 5 помоћника градоначелника 	<ul style="list-style-type: none"> - Председник Градског већа - 11 чланова Градског већа - Секретар Градског већа - Заменик секретара Градског већа 	<ul style="list-style-type: none"> - Начелник Градске управе - Заменик начелника Градске управе
<ul style="list-style-type: none"> - Одборници (65) - Стална радна тела - Савети: 1. Савет за буџет и финансије 2. Савет за урбанизам и комунално-стамбене делатности 3. Савет за заштиту животне средине 4. Савет за привреду и саобраћај 5. Савет за пољопривреду и развој села 6. Савет за образовање, културу, физичку културу, информис. и спорт 7. Савет за здравство, социјалну и дечју заштиту и борачко-инвалидска питања - Комисије: 1. Комисија за прописе 2. Комисија за мандатно – имунитетска питања и избор и именовање 			<ul style="list-style-type: none"> Секретаријати и службе 1. Секретаријат за финансије и привреду 2. Секретаријат за урбанизам и имовинско-правне послове 3. Секретаријат за здравствену, социјалну, дечју, борачко – инвалидску заштиту, избегла и привремено расељена лица 4. Секретаријат за образовање, културу, спорт, омладину и информисање 5. Секретаријат за општу управу 6. Секретаријат за инспекцијске послове и заштиту животне средине 7. Секретаријат комуналне полиције 8. Кабинет градоначелника 9. Стручна служба за скупшт. послове 10. Служба за јавне набавке 11. Служба за заједничке

<p>3. Комисија за споменике и називе улица и очување културно-историјских и традиционалних вредности града</p> <p>4. Комисија за представке и предлоге</p> <p>5. Комисија за сарадњу са јединицама локалне самоуправе</p>			<p>ПОСЛОВЕ</p> <p>12. Служба за буџетску инспекцију и ревизију</p> <p>13. Служба за односе са јавношћу</p> <p>14. Служба правне помоћи</p> <p>15. Завод за информациони систем</p>
---	--	--	--

У оквиру Градске управе Врање, раније Општинске управе, од 1992. године постоји Повереништво за избеглице и миграције које има два радника – повереника за избеглице и миграције и референта за дистрибуцију хране и осталог материјала.

ПОГЛАВЉЕ 2.

Подаци о избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима на територији Града Врања

У периоду од 1991. до 1995.године на подручје Града Врања дошло је око 5.000 избеглих и прогнаних лица из Хрватске и Босне и Херцеговине. Највећи долазак избеглих и прогнаних лица из Хрватске и Босне и Херцеговине, десно се 1995. године, а после јуна 1999. године и интерно расељених лица с Косова и Метохије. Кроз прихватни центар општине/града Врање, евидентирано је 5.000 избеглица из Хрватске и Босне и Херцеговине, односно 25.000 интерно расељених лица 1999. године у транзиту, од којих је у Врању остало 4.500 лица. Избегла и интерно расељена лица била су смештена су у 20 колективних центара и у приватном смештају. У периоду од 2005. године до данас, 180 лица са статусом избеглице добило је држављанство Републике Србије и интегрисало се у локалну заједницу.

На подручју града Врања постоји Колективни центар, КЦ „Расадници“ – са 59 корисника, од којих су троје избеглица, а остало интерно расељена лица са КиМ. Сада на подручју Града Врања живе 52 избеглице и 2.153 интерно расељених лица у приватном смештају.

Табела 7: Структура избеглих и интерно расељених лица у колективном центру

Укупан број	Деца до 18 година	Жене до 60 година	Мушкарци до 65 година	Жене преко 60 година	Мушкарци преко 65 година
59	7	12	22	13	5

Табела 8: Образовна структура деце и омладине у колективном центру

Укупан број	Предшколско образовање и васпитање	Основна школа	Средња школа	Виша и висока школа
7	3	1	2	1

Прецизни подаци о запослености/незапослености избеглих и интерно расељених лица не постоје из разлога што лица смештена у приватном смештају врло често мењају адресу боравка, у просеку на свега два месеца, многи раде у тзв.“сивој зони“, а многи раде непријављени од стране послодавца – приватног сектора, те је из тог разлога код НСЗ пријављено свега 5 избеглица и 64 интерно расељена лица. У јавним предузећима и државном сектору запослен је врло мали број лица. Интерно расељена лица са КиМ која су до 1999. године била у радном односу примају надокнаду од 8.500,00 динара, преко Националне службе за запошљавање. У радном односу су остала само лица која су радила у државним органима. Преко Центра за социјални рад право на новчану социјалну помоћ (НСП), сагласно Закону о социјалној заштити, остварује 43 избегла и расељена лица, 9 избеглих и расељених лица су корисници туђе неге и помоћи. Право на новчану социјалну помоћ остварује и 11 повратника по соразуму о реадмисији.

Од потписивања Споразума о реадмисији с ЕУ 2007. године, у Врање је по подацима Комесаријата за избеглице враћено 354 држављана Србије који нису имали, или су изгубили основ боравка.⁵ Уз то, кроз програме организованог повратка које је до 2009. године спроводио ИОМ, у протеклим годинама је у Град Врање враћено 559 особа, углавном из Немачке. Обзиром да не постоје систематски и ажурирани подаци о овој популацији, постоји могућност да је број повратника знатно већи.

⁵ Подаци Комесаријата за избеглице, Канцеларије за реадмисију на Аеродрому „Никола Тесла“ www.kirs.gov.rs

ПОГЛАВЉЕ 3.

Анализа ситуације и спорна питања избеглих, интерно расељених лица и повратника

Анализа ситуације је реализована применом четири врсте анализа: анализа или преглед документације, анализа заинтересованих страна, анализа стања и анализа проблема.

Анализа или преглед документације о радном окружењу обухватила је неколико кључних националних докумената релевантних за ову област, актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, стратешка документа Града Враћа и реализоване и актуелне пројекте и програме намењене избеглим и ИРА и повратницима у Граду.

Национални стратешки документи од значаја за питања избеглих и интерно расељених лица и повратника су:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002., и ревизија, март 2011.);
- Национална стратегија за управљање миграцијама (2009.);
- Национална стратегија реинтеграције повратника по споразуму о реадмисији (2009.)
- Стратегија за смањење сиромаштва (2003.);
- Национална стратегија одрживог развоја (2008.);
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије 2006-2012.;
- Национална стратегија запошљавања до 2020.;
- Стратегија регионалног развоја 2007-2012.;
- Стратегија развоја социјалне заштите;
- Национални план акције за децу;
- Стратегија реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији која је усвојена Закључком Владе 05 бр.110-729/2009 од 13.02.2009.године;
- Акциони план за спровођење стратегије за управљање миграцијама за 2011. и 2012.годину („Сл.гласник РС „бр.37/11).

Актуелни законски оквир за питања избеглица је Закон о избеглицама („Службени гласник РС“, бр.18/92, „Службени лист СРЈ“ бр.42/2002, „Службени гласник РС“, бр. 45/2002).

С обзиром на то да тај Закон боље прати актуелне потребе и питања избеглица, сачињен је Предлог Закона о изменама и допунама Закона о избеглицама, који је усвојен у марту 2011. године, као и Закон о управљању миграцијама („Сл.гласник РС“, бр. 107/2012.)

Локална стратешка документа значајна за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у Граду Враћу су:

- Стратегија одрживог развоја града Враћа, 2010. – 2020.
- Стратегија развоја социјалне заштите;
- Локални план акције за децу, 2006. – 2010.
- Стратегија развоја пољопривреде у општини Враће, 2007.-2011.
- Локални еколошки акциони план;
- План капиталних инвестиција, 2012.-2016.
- Стратегија развоја културе, 2008.-2012.
- Локални акциони план за младе, 2011.-2015.
- Локални акциони план запошљавања, 2011., 2012. и 2013.године
- Стратегија о управљању ризицима града Враћа
- План за родну равноправност
- План за омладинско предузетништво
- Стратегија безбедности

Програми и пројекти за избеглице и ИРА који су до сада реализовани или се актуелно реализују у граду су:

- 1) Изградња 15 дрвених кућа, од којих свака садржи по две стамбене јединице, укупно 30 стамбених јединица; Пројекат је реализован у партнерству Општине/Града Врање и невладине хуманитарне организације „Diakonie Emergency Aid“, Штутгарт, Немачка; (пројекат започет 2001.године, реализован 2002.године);
- 2) Изградња 20 стамбених јединица у оквиру пројекта „Подршка националној стратегији затварања колективних центара у Врању“ финансираног од стране Европске уније преко Европске агенције за реконструкцију, а реализованог од стране грчке хуманитарне НВО „Европска перспектива“ и суфинансиран од стране Министарства спољних послова Републике Грчке. (Уговор о реализацији пројекта потписан је између НВО „Европска перспектива“, Општине Врање и Републике Србије – Комесаријата за избеглице 20.10.2005.године, реализован је 2006.године);
- 3) Изградња 60 стамбених јединица у оквиру пројекта „Социјално становање у заштићеним условима“ за избегла и расељена лица која живе у колективним центрима или приватном смештају, који је финансирао UNHCR, а реализовао INTERSOS (Италијанска хуманитарна организација) и HOUSING CENTER у сарадњи са Министарством рада, запошљавања и социјалне политике Републике Србије, Комесаријата за избеглице Републике Србије, града Врање и Центра за социјални рад у Врању;
- 4) Откуп сеоских домаћинстава за избегла лица у колективним центрима, укупно је откупљено 12 домаћинстава у Војводини чији су нови власници били смештени у КЦ у Врању. Пројекат је реализован уз помоћ међународне НВО „Лекари без граница“;
- 5) Пројекат откупа сеоских домаћинстава за избегла и интерно расељена лица у колективним центрима, укупно је откупљено 7 кућа на подручју града Врања, у сарадњи са Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије;
- 6) Помоћ избеглим и интерно расељеним лицима кроз грантове за набавку пластеника, опреме за започињање сопственог бизниса уз помоћ међународних НВО „Хелп“, „ИРЦ“, „Тирфунд“, „Дански савет за избеглице“ и локалних – „Едукациони центар“ Лесковац и „Животна помоћ“ Врање, КИРС-а и УНХЦР-а;
- 7) Преквалификација за одређена стручна занимања за 100 полазника у организацији ИОМ-а у једном циклусу, односно добротворне фондације Српске православне цркве „Човекољубље“;
- 8) Помоћ у грађевинском материјалу за побољшање услова становања избеглица и интерно расељених лица кроз адаптацију старих објекта или завршетак започетих објекта у власништву – 20 пакета, заједно са Комесаријатом за избеглице и миграције.

Наведени програми и пројекти реализовани су као специфични циљеви Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у граду Врању, 2009.-2013.

Најважнији закључци ове анализе су следећи:

1. Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и обезбеђивање услова за локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групације грађана;
2. Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и интерно расељених лица и повратника којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.
3. **Стратегија одрживог развоја града Врања (2010-2020)** садржи 5 најважнијих стратешких циљева, чијом реализацијом остварујемо визију и мисију града Врања. Ти стратешки циљеви су.
 - савремена инфраструктура у служби одрживог развоја града Врања;
 - унапређење пољопривредне производње и стварање бољих услова за живот и рад на селу;
 - развијати одрживу и конкурентну локалну економију;
 - развијени систем локалних услуга социјалне заштите који ће бити у функцији задовољења потреба свих грађана;
 - унапређење и заштита животне средине као један од услова бољег здравља становништва.

Ови стратешки циљеви су мање-више, једнаки по значају и одсликавају најважније потребе наше заједнице, на којима се могу надограђивати и остали аспекти живота у једној модерној локалној заједници.

4. Један од најважнијих циљева је економски развој. Отварање нових, малих и средњих предузећа, привлачење домаћих и страних инвеститора, одржавање постојећих, тржишно оријентисана пољопривреда, као и рационално коришћење природних ресурса у смислу одрживог развоја, представљају основ и за свеукупни развој. Снажнија економија значи и веће приходе, а то омогућава брже спровођење осталих стратешких циљева.
5. У оквиру стратешког циља 4. као приоритет – специфични циљ у Стратегији развоја предвиђена је – Афирмативна политика локалне самоуправе за ресоцијализацију угрожених категорија становништва уз сарадњу и учешће НВО сектора и крајњих корисника.
6. **Стратегија развоја социјалне заштите града Врања** предвиђа потребу за партнерским приступом у раду и сарадњи различитих сектора који доводе до бржег и квалитетнијег система пружања услуга најосетљивијим групама становништва, избеглицима и интерно расељеним лицима. Као стратешки циљеви у овој области препознати су следећи:
 - а) унапређење постојећих услуга социјалне заштите за осетљиве друштвене групе;
 - б) унапређење социјалне заштите посебно осетљивих друштвених група;
 - в) јачање система социјалне заштите кроз развијање одрживих механизма међусекторске сарадње;
 - г) информисање и едуковање јавности за смањење дискриминације посебно осетљивих циљних група и активирање свих одговорних чинилаца из јавног, приватног и цивилног сектора.

Анализа стања у локалној заједници по питањима унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника извршена је кроз идентификовање досадашњих активности и резултата у овом домену и сагледавања капацитета и слабости локалне заједнице, као и могућности и препрека с којима се суочава у свом радном окружењу.

Табела 9. **SWOT анализа**

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – заинтересованост локалне власти за избеглице, интерно расељена лица и повратнике – људски ресурси, искуство и посвећеност повереника, адекватно образовање и стручност чланова Савета за миграције – висок ниво радног морала – адекватан простор за рад – добра опремањеност за рад – добар географски положај – коридор 10 – добра база података – велики број пројеката са комплетном пројектном документацијом – природна богатства – Стратегија одрживог развоја града Враћа – добро испланирана буџетска средства – грађевинско земљиште у власништву града – политички стабилна локална самоуправа – Стратегија развоја социјалне заштите 	<ul style="list-style-type: none"> – проблеми и потребе избеглица, интерно расељених лица и повратника кључни су приоритети државе, а не локалне власти – избеглице, ИРЛ и повратници нису самоорганизовани, немају удружење и тако немају организован друштвени утицај – образовна структура избеглица и ИРЛ и повратника је неповољна (и по степену образовања, и по томе што не одговара потребама локалне заједнице, нпр. шумарски инжењер не може да се запосли, јер за тим кадром у Врању нема потребе) – непотпуна и неажурна база података о повратницима (повратници се не пријављују и не пријављују промене) – слаба заинтересованост повратника за укључивање у програме – миграције становништва
МОГУЋНОСТИ	ПРЕПРЕКЕ
<ul style="list-style-type: none"> – подршка Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије – подршка UNHCR-а – фондови ЕУ – Национална стратегија реинтеграције повратника – прекогранична сарадња и пројекти преко којих се може доћи до донаторских средстава – подршка Владе Републике Србије – Коридор 10 – стране директне инвестиције – пораст интересовања (погранична зона) за наше подручје у свим областима 	<ul style="list-style-type: none"> – нестабилна и непредвидљива безбедносна ситуација у региону (Копнена зона безбедности, Врање се граничи са административном линијом са КиМ). – могућност избијања и ескалације конфликта – нејасан тренд и обим процеса реадмисије и повратка држављана Србије у локалну заједницу – неповољна економска ситуација у земљи услед економске кризе – регионална неуједначеност – висока незапосленост у целој земљи – неуспешна приватизација

Главне снаге локалне заједнице значајне за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника су добра сарадња локалне самоуправе и Центра за социјални рад, њихово заједничко искуство и заинтересованост за решавање ових проблема, али и спремност саме локалне самоуправе да издвоји финансијска средства и омогући реализацију свих касније наведених активности.

Неразвијен невладин сектор као и инертност самих избеглица, интерно расељених лица и повратника главне су слабости на којима се мора радити како би се превазишле и омогућила што боља интеграција у друштво као и побољшање њиховог материјалног стања.

Искуство локалне самоуправе у припреми пројектних предлога отвара могућности добијања донаторских средстава која су неопходна за испуњење свих активности ЛАП-а. Све то би требало да допринесе превазилажењу препрека као што су неповољна економска ситуација у земљи и регионална неуједначеност.

За активности локалне заједнице постоји велика подршка, како од Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, тако и од UNHCR-а, и кроз фондове ЕУ. Могућност представља и Национална стратегија реинтеграције повратника, а свакако и прекогранична сарадња и могућности преко којих се може доћи до донаторских средстава. Постоји и подршка Владе Србије, као и стране директне инвестиције.

Међутим, стање у граду оптерећује и извештајан број препрека, пре свега нестабилна и непредвидљива безбедносна ситуација у региону (Копнена зона безбедности, Врање се граничи са административном линијом са КиМ), као и могућност избијања и ескалације конфликта. С друге стране, нејасан је тренд и обим процеса реадмисије и повратка држављана Србије у локалну заједницу. Отежаној ситуацији доприносе и неповољна економска ситуација у земљи услед економске кризе, регионална неуједначеност и висока незапосленост у целој земљи, као и неуспешна приватизација.

Анализа проблема је показала да су главни проблеми избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Врању:

1) *Нерешено стамбено питање:* Ово питање је посебно значајно за лица у приватном смештају. Лоша материјална ситуација као и висока цена закупа станова у граду Врању условљавају живот вишечланих породица у јако малом простору. У приватном смештају живи 2153 привремено расељених лица с четири и више чланова у неадекватним условима за живот, где плаћају висок закуп. И повратници у Врању се суочавају са сличним проблемима – велики број породица су вишегенерацијске и вишечлане, живе у безусловним просторима, у малој квадратури с недовољно простора. Далеко боља ситуација је са лицима смештеним у једном, преосталом колективном центру, чије ће стамбено питање кроз пројекат изградње монтажних кућа и пројекат изградње стамбене јединице за социјално становање у заштићеним условима бити решено, а колективни центар затворен.

2) *Незапосленост:* У граду Врању је релативно низак ниво развијености малог и средњег предузетништва, не рачунајући услужни сектор (трговина) што објективно умањује могућност за запошљавање. Незапосленост је очигледна и код локалног становништва у целом Пчињском округу. Због целокупне економске ситуације и неповољне образовне структуре избегла и интерно расељена лица и повратници принуђени су да средства за егзистенцију својих породица траже у тз. “сивој зони“. У повратничким домаћинствима, у највећем броју случајева ниједан од чланова домаћинства није формално запослен, а на прво ради тек неколико. Међу анкетираним повратницима, тек неколицина обавља посао сваки дан, што упућује на изражену незапосленост и велики ризик од социјалне искључености.

3) *Отежано располагање имовином.* Избегла лица чија је имовина остала у Хрватској и Босни и Херцеговини, као и интерно расељена лица с Косова и Метохије, имају проблема с коришћењем и управљањем својом имовином. У Врању, и избеглице и интерно расељена лица имају огромних проблема кад је њихова имовина у питању. Када су у питању повратници, живе у нелегалним објектима и насељима („Цигански рид“), док су имовинско-правни односи нерешени у оквиру више генерација.

4) Инертност самих миграната огледа се у њиховом вишегодишњем пасивном чекању да њихове проблеме реши држава,, већина њих није спремна за испољавање и преузимање иницијативе у тражењу решења за бољи и квалитетнији начин живота.

Општи закључци анализе –спорна питања

Из претходних анализа може се закључити следеће:

1. Град Врање има и пружа капацитете за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника на својој територији, нарочито у области људских ресурса, институционалног искуства и спремности локалне самоуправе да се бави проблемима ове циљне групе грађана;
2. С обзиром на све проблеме које прати економска криза . као и различитих развојних потреба града, питање унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника је једно од битних проблема у контексту развоја локалне заједнице;
3. Избегла и интерно расељена лица у граду Врању имају релативно добар образовни ниво, који ипак не одговара потребама локалне самоуправе што отежава њихово запошљавање и активно укључивање у живот локалне заједнице. С друге стране, образовна структура повратничке популације је начелно ниска, чиме је њихов приступ запослењу релативно отежан.
4. Нерешено стамбено питање вишечланих, вишегенерацијских породица-корисника приватног смештаја у граду Врању и проблеми у располагању сопственом имовином у земљама порекла, значајно доприносе социјалном сиромаштву и неповољном квалитету живота избеглих и интерно расељених лица и представљају један од кључних проблема за унапређење њиховог положаја. Нерешени имовинско-правни односи и становање у дивљим насељима оптерећују решавање стамбеног питања повратника.

Анализа заинтересованих страна: идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Врању, које су диференциране на крајње кориснике/це (различите групе избеглих, интерно расељених лица и повратника) и кључне партнере локалној самоуправи у развоју и примени мера и програма.

Крајњи корисници/це Локалног акционог плана за решавање проблемаа избеглих, интерно расељених лица и повратника су:

- вишечлане породице које живе у неадекватном приватном смештају (породице које броје више од четири члана);
- породице избеглих, ИРЛ и повратника без имовине и редовних прихода;
- породице киднапованих или породице чији је члан убијен;
- породице избеглих, ИРЛ и повратника са децом са сметњама у развоју и (или) самохрани родитељи;
- жене;
- самци;
- радно способни избегли, интерно расељена лица и повратници који немају квалификације одговарајуће за потребе локалне привреде.

Кључни партнери у локалној самоуправи су:

Повереништво за избеглице и миграције које припада Градској управи града Врања, Секретаријату за здравство, социјалну, дечју, борачко-инвалидску заштиту, избеглице и интерно расељена лица Повереништво има дугогодишње искуство и знања у овој области и директно се бави решавањем свих проблема ове циљне групе, како административних, тако, понекад и психосоцијалних.

ЈП Дирекција за развој и изградњу града један је од кључних партнера при одређивању локација. Град Врање има локацију са решеном инфраструктуром намењену за изградњу стамбене јединице за наше кориснике.

Центар за социјални рад у спровођењу мера социјалне заштите одлучује о остављању права на новчану социјалну помоћ, права на туђу негу и помоћ, права на оспособљавање за рад, о мерама старатељске заштите, хранитељству и усвојењу, смештају у установу социјалне заштите. Корисници услуга социјалне заштите су деца без родитељског старања, деца у сукобу са законом, деца са инвалидитетом, деца из породица са поремећеним породичним односима, одрасла и стара лица у стању социјалне потребе, жртве породичног насиља. У примени градске Одлуке о социјалној заштити и социјалној сигурности грађана, Центар за социјални рад одлучује о остваривању права на једнократну новчану помоћ и права на коришћење локалних услуга социјалне заштите (радно ангажовање, помоћ у кући, дневни боравак за децу са сметњама у развоју, смештај у Прихватну станицу). Центар за социјални рад као нови вид услуга по европским стандардима има улогу носиоца пружања услуга социјалног становања у заштићеним условима за избеглице, интерно расељена лица и социјално угрожених лица из локалне заједнице која су обухваћена системом социјалне заштите.

Здравствени центар пружа услуге примарне и секундарне заштите. Избеглице, интерно расељена лица и повратници остварују сва права у овој области, као и сви други грађани.

Образовне институције – основне и средње школе и Народни универзитет, односно Школа за образовање одраслих, кроз своје редовне програмске активности обухватају и пружају могућност избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима да стекну одређено образовање за које су заинтересовани. Студентима су доступни и Учитељски факултет и Висока школа примењених струковних студија у Врању, као и одељења државних и акредитованих приватних факултета и високих струковних школа.

Национална служба за запошљавање – Филијала Врање спроводи различите програме подршке запошљавању незапослених, радно способних који активно траже посао. Избегла, интерно расељена лица и повратници имају једнаке могућности као и сви други да се укључе у активности Националне службе за запошљавање и користе ове програме.

Препоруке за будуће планирање унапређења избеглих, интерно расељених лица и повратника:

1. Спремност локалне самоуправе да се бави унапређењем положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника требало би да се практично реализује кроз партнерство и сарадњу свих локалних актера значајних за питања избеглих, интерно расељених лица и повратника, уз коришћење свих расположивих људских ресурса и искуства различитих организација и институција;
2. Унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника требало би да буде део свеобухватног развојног приступа у локалној заједници, да се третира као део социјално-економског контекста и да му се не приступа као евентуално искључивом питању социјалне заштите.
3. Локални акциони план посебно је усмерен на:
 - решавање стамбене проблематике избеглих, интерно расељених лица и повратника у приватном смештају, а налазе се у најнеповољнијој ситуацији. У анкети која је спроведена међу корисницима преосталог колективног центра „Расадници“ у Врањској Бањи, 9 породица се изјаснило за монтажне стамбене јединице, 4 породице за откуп сеоског домаћинства са окућницом ван територије града, самца за пик-ап програм, а 9 породица за социјално становање у заштићеним условима.

- унапређење могућности за запошљавање избеглих, интерно расељених лица и повратника путем преквалификације и доквалификације;
- подстицање активног учешћа избеглих, интерно расељених лица и повратника у решавању и унапређењу сопственог статуса у локалној заједници.

ПОГЛАВЉЕ 4.

Приоритетне групе

Приоритетна група овог Локалног акционог плана за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника Града Врања дефинисана је на основу следећих критеријума:

- уочљивост и комплексност проблема ове циљне групе у локалној заједници,
- број чланова породице које имају исте проблеме,
- социјална структура породице (нпр. самохрани родитељи, породице са киднапованим чланом, породице са убијеним и несталим чланом, дете са сметњама у развоју, особе старије од 65 година),
- незапосленост и материјално сиромаштво ове циљне групе.

Приоритне групе, одабране на основу претходних критеријума су:

- вишечлане и вишегенерацијске породице избеглих, интерно расељених лица и повратника из колективних центара и приватног смештаја,
- радно способна незапослена избегла, интерно расељена лица и повратници, нарочито из породица које имају киднапованог, убијеног или несталог члана, хронично болесни и породице са децом ометеном у развоју.

ПОГЛАВЉЕ 5.

Општи и специфични циљеви

Општи циљ Локалног акционог плана за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника је побољшање социјално-материјалног положаја и животног стандарда избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Врање кроз програме стамбеног збрињавања и економског оснаживања, што ће, дугорочно посматрано, допринети и побољшању демографске ситуације у овом граду.

Специфични циљ 1: У периоду од 2014. до 2016. године, затварања Колективног центра „Расадници“ у Врањској Бањи, објекти ће се адаптирати и привести намени за социјално становање с могућношћу откупа 28 стамбених јединица површине од 40 квадратних метара по јединици. Станови ће бити додељивани по јавном конкурсима.

Специфични циљ 2: У периоду од 2015. до 2016. године економски оснажити најмање 30 породица, избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програме преквалификације и доквалификације у сарадњи с Филијалом Националне службе за запошљавање и Народним универзитетом у Врању;

Специфични циљ 3: У периоду од 2014. до 2016. године економски оснажити и осамосталити најмање 50 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програме доходних активности у сарадњи са донаторима.

Специфични циљ 4: Током 2015. и 2016.. године стамбено збринути 7 породица интерно расељених лица и повратника кроз програм откупа домаћинстава с окућницом .

Специфични циљ 5: У периоду од 2014. до 2016. године стамбено збринути најмање 20 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започете градње или адаптацију старих, неусловних стамбених објеката.

Специфични циљ 6: У периоду од 2014 – 2016. године стамбено збринути најмање 16 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програм обезбеђивања монтажних кућа.

Праћење (мониторинг), као систематски процес прикупљања података спроводиће се континуирано и дугорочно за период 2014-2017 година.. Оцена успешности (евалуација), као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично - једном годишње и подносиће се извештај Скупштини града Врања. Финална евалуација обавиће се на крају 2017. године.

ПОГЛАВЉЕ 6

ТАБЕЛА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Специфични циљ 1: У периоду од 2014. до 2016. године, затварање Колективног центра „Расадници“ у Врањској Бањи, објекти ће се адаптирати и привести намени за социјално становање с могућношћу откупа 28 стамбених јединица површине од 40 квадратних метара по јединици. Станови ће бити додељивани по јавном конкурс.

Активности	Време од-до	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Одговорн и актери	Партнер
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
1.1. Идентификација потребних радова за адаптацију КЦ	октобар-новембар 2014.	Спецификација потребних радова и материјала	Количина и врста грађевинског и осталог материјала	Људски ресурси		Локална самоуправа	ЈП Управа Бање,
1.2. Обезбеђивање финансијских средстава за адаптацију	Фебруар-март 2015..	Обезбеђена потребна финансијска средства	Износ обезбеђених финансијских средстава	Људски ресурси	Донаторска средства (17.250.000 дина) (150.000 eura)	Локална самоуправа	КИРС, УНХЦР, локална самоуправа НВО сектор
1.3.Израда тендера и спровођење процедуре за избор извођача радова	април-јул 2015.	Спроведена тендерска процедура, изабран извођач радова, склопљен уговор	Број пријављених на тендеру, ниво квалитета сакупљених понуда, трајање тендерске процедуре	Људски ресурс		Локална самоуправа	НВО сектор - донатор
1.4. Израда критеријума за решавање стамбеног питања за социјално збрињавање	август – септембар 2015.	Одређени критеријуми за доделу станова за социјално збрињавање - Правилник	Број и врста критеријума	Људски ресурси, простор и опрема за рад		Локална самоуправа - Комисија именована од стране органа Града	КИРС, ЦСР Врање НВО сектор - донатор

1.5. Презентација програма и јавно оглашавање путем медија	октобар 2015.	Одржане најмање две презентације за најмање по 20 потенцијалних корисника, оглашен програм преко локалних ТВ станица у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	КИРС, ЦСР Врање, НВО сектор-донатор
1.6. Расписивање огласа за доделу станова за социјално збрињавање	октобар – новембар 2015.	Објављен оглас, прикупљени захтеви	Број пријављених потенцијалних корисника	Људски ресурси, простор и опрема за рад		Локална самоуправа	КИРС, , ЦСР Врање, НВО сектор-донатор
1.7. Адаптација 14 монтажних кућа с 28 стамбених јединица	август – децембар 2015.	Адаптиране стамбене јединице	Ниво испуњености стандарда адаптираних стамбених јединица	/	Људски и материјални ресурси	Ивођач радова	Надзорни орган испред локалне самоуправе
1.8. Додела станова по Правилнику	јануар – фебруар 2016.	Утврђена коначна листа корисника који ће добити станове, склопљени уговори с корисницима станова	Број склопљених уговора о коришћењу станова			Локална самоуправа - Комисија именована од стране органа Града	КИРС, ЦСР Врање, НВО сектор - донатор
1.9. Медијска презентација целокупне реализације програма	Континуирано	Објављене информације о програму на локалним ТВ каналима и штампаним медијима	Број и врста ТВ прилога о програму, број чланака у новинама	Простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	КИРС,, ЦСР Врање НВО сектор - донатор
1.10. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континуирано, август 2015 – децембар 2016.	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, писање извештаја, оцењена успешност реализације	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог специфичног циља		Локална самоуправа	ЦСР Врање, НВО сектор - донатор

Специфични циљ 2: У периоду од 2015. до 2016. године економски оснажити најмање 30 породица, избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програме преквалификације и доквалификације у сарадњи с Филијалом Националне службе за запошљавање и Народним универзитетом у Врању

Активности	Време од-до	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнер
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
2.1. Идентификовање потреба за одређеним занимањима и израда програма преквалификација	јануар – фебруар 2015.	Идентификоване потребе за одређеним занимањима и израђен програм преквалификација	Број и врсте дефицитарних занимања	Људски ресурси – запослени у НСЗ – Филијала Врање		Локална самоуправа	НСЗ Врање
2.2. Презентација програма и јавно оглашавање путем медија	фебруар – март 2015.	Одржане најмање 2 презентација за најмање по 20 потенцијалних корисника. Оглашен програм преко локалних ТВ станица у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима	Донаторска средства (4.025.000 дина) (35.000 eura)	Локална самоуправа	НСЗ Врање Народни универзитет, донатор локални медији
2.3. Израда критеријума за укључивање корисника у програме преквалификације и избор корисника у складу са критеријумима	март – април 2015	Одређени критеријуми за укључивање корисника у програме преквалификације, изабрани корисници за програме преквалификације	Број и врста критеријума, број изабраних корисника	Људски ресурси (радна група), Простор и опрема за рад		Локална самоуправа –	НСЗ Врање, Народни универзитет
2.4. Припремање распореда обуке	мај 2015.	Направљен распоред обуке кандидата по одговарајућим	Број кандидата по занимањима, време реализације обука по	Људски ресурси – радна		Радна група, надлежна особа	

		занимањима	занимањима	група		Народног универзитета	
2.5. Реализација програма обуке	јун 2015. – мај 2016.	Одржане обуке за кориснике програма преквалификације. Обуку је успешно завршило најмање 30 полазника	Број и врста реализованих обука (врста занимања), број полазника који су успешно завршили обуку	Људски ресурси, предавачи Народног универзитета, простор		Народни универзитет, Локална самоуправа	НСЗ Врање донатор
2.6. Информисање послодаваца о новим кадровима	мај 2015. – јун 2016.	Одржани састанци са послодавцима из одговарајућих привредних области	Број послодаваца који су показали спремност да приме на пробни рад особе које су успешно завршиле обуку	Људски ресурси		Локална самоуправа	НСЗ Врање, привредници, предузетници локални медији
2.7. Медијска презентација целокупне реализације програма	Континуирано	Објављене информације о програму на локалним ТВ каналима и штампаним медијима	Број и врста ТВ прилога о програму, број чланака у новинама	Простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	КИРС, . донатор. локални медији
2.8. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континуирано, мај-децембар 2016	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, оцењена успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог специфичног циља		Локална самоуправа	донатор

Специфични циљ 3: У периоду од 2014. до 2016. године економски оснажити и осамосталити најмање 50 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програме доходовних активности у сарадњи са донаторима.

Активности	Време од – до	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнер
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
3.1. Презентовање програма непосредно о оглашавањем преко локалних медија	јун – јул 2014.	Одржане најмање две презентације са по најмање 30 потенцијалних корисника. Оглашен програм преко лок. радија и ТВ у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама. Број и врста медијских оглашавања		10.235.000 дин (89000 eura)	Локална самоуправа	КИРС, НСЗ Врање, локални медији
3.2. Идентификовање заинтересованих лица за програм економског оснаживања	август 2014.	Идентификована заинтересована лица за програм	Број и обим заинтересованих породица			Локална самоуправ	НСЗ Врање
3.3. Израда критеријума за одабир корисника овог програма	септембар 2014.	Израђена анализа идентификованих потреба и одређени критеријуми - Правилник	Број анкетираних корисника			Локална самоуправа	
3.4. Расписивање конкурса за заинтересоване кориснике	октобар 2014.	Пријављени на конкурс	Број пријављених			Локална самоуправа	
3.5. Избор породица које ће бити укључене у програм доходовних активности	новембар 2014.	Изабране породице које ће бити укључене у програм доходовних активности	Број породица које испуњавају услове конкурса			Локална самоуправа	
3.6. Реализација	Децембар 2014. –	Реализовани задаци	Спецификације			Корисници	Локална

програма доходовних активности	март 2015.	програма: спроведен поступак јавних набавки, закључени уговори, додељени грантови	материјала и опреме, број закључених уговора, број додељених грантова			програма, донатори	самоуправа
3.7. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континурано, март 2015.-март. 2016	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, оцењена успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог специфичног циља		Локална самоуправа	КИРС

Специфични циљ 4: Током 2015. и 2016.. године стамбено збринути 7 породица интерно расељених лица и повратника кроз програм откупа домаћинства са окућницом .

Активности	Време од – до	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Одговорни актер	Партнер
				Буџет ЛС и/или остали локални ресурси	Остали извори		
4.1. Идентификовање заинтересованих породица за откуп сеоских домаћинства са окућницом	фебруар – април 2015.	Идентификоване заинтересоване породице за откуп сеоских домаћинства са окућницом	Број породица	Људски ресурси		Локална самоуправа	Заинтересоване породице, Власници сеоских домаћинства
4.2. Обезбеђивање финансијских средстава за откуп домаћинства	април – јун 2015.	Обезбеђена потребна финансијска средства	Износ обезбеђених финансијских средстава	Људски ресурси	Донаторска средства (8.855.000,00 дин) (77.000 eura)	Локална самоуправа	КИРС

4.3. Израда критеријума за одабир корисника овог програма	мај 2015.	Израђена анализа идентификованих потреба и одређени критеријуми - Правилник	Број анкетираних корисника			Локална самоуправа	
4.4.Објављивање огласа за откуп домаћинства	јун 2015.	Објављен оглас, прикупљене пријаве	Број пријављених потенцијалних корисника	Људски ресурси, простор и опрема за рад		Локална самоуправа	КИРС
4.5. Избор корисника	јул – август 2015.	Утврђена листа корисника за које ће бити откупљена сеоска домаћинства, склопљени уговори са корисницима	Број склопљених уговора	Људски ресурси		Локална самоуправа	КИРС, власници сеоских домаћинства
4.6. Откуп домаћинства	јул – август 2015.	Откупљена домаћинства	Број откупљених сеоских домаћинства (најмање 7)	Људски ресурси		Локална самоуправа	КИРС
4.7. Јавна набавка грађевинског материјала и опреме за домаћинство	август – септембар 2015.	Спроведен поступак јавне набавке	Количине и врсте набављеног грађевинског материјала и опреме	Људски ресурси	Донаторска средства (805.000,00 дин) (7.000 eura)	Локална самоуправа	КИРС, донатор
4.8. Усељавање откупљених домаћинства	октобар 2015.	Усељена сеоска домаћинства	Број усељених домаћинства	Људски ресурси, транспортна средства		Локална самоуправа	КИРС донатор
4.9. Медијска презентација целокупне реализације програма	Континуирано	Објављене информације о програму на локалним ТВ каналима и штампаним	Број и врста ТВ прилога о програму, број чланака у новинама	Простор и време у локалним медијима		Локална самоуправа	КИРС, донатор, локални медији

		медиима					
4.10. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континура но, децембар 2015. децембар 2016.	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, писање извештаја, оцењена успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог специфичног циља		Локална самоуправа	КИРС

Специфични циљ 5: У периоду од 2014. до 2016. године стамбено збринути најмање 20 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започете градње или адаптацију старих, неусловних стамбених објеката.

Активности	Време од-до	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Одговорни актер	Партнер
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
5.1. Идентификовати породице које имају потребе за подршком	III квартал 2014.. I квартал 2015/2016. год.	Идентификоване породице које имају потребу за грађевинским материјалом	Број идентификовани породица	Постојећи људски ресурси		Локална самоуправа	Месне заједнице
5.2. Обезбедити средства - подршку за програм	I и II квартал 2014/2015. /2016.год.	Обезбеђење средства за подршку за најмање 20 грантова у грађевинском материјалу	Број породица за које је обезбеђена подршка	Постојећи људски ресурси	Донаторска средства (10.005.000,дин) (87000 eura)	Локална самоуправа	КИРС, Донатори

5.3.Комисија, правилник, оглас	III квартал 2014./2015./2016. године	Направљени критеријуми	Квалитет критеријума	Постојећи људски ресурси		Локална самоуправа	КИРС
5.4.Одабир приоритених породица	IV квартал, 2014 III квартал 2015./2016. године	Одабрано најмање 20 породица	Број породица	Постојећи људски ресурси		Локална самоуправа	КИРС
5.5.Расподела и уградња грађевинског материјала	IV квартал 2014./2015. /2016. године	Подељена помоћ		Постојећи људски ресурси		Локална самоуправа	КИРС
5.6 Медијска подршка	IV квартал 2014./2015. /2016.	Пројекат медијски покривен	ТВ/радио и јавни прикази/чланци			Локална самоуправа	Електронски и штампани медији

Специфични циљ 6: У периоду од 2014 – 2016. године стамбено збринуте најмање 16 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника кроз програм обезбеђивања монтажних кућа.

Активности	Време од-до	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Одговорни актер	Партнер
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
6.1 Потписивање уговора о реализацији пројекта монтажних кућа, припрема потребне грађевинске документације и добивање локацијске	I – V месец 2014./2015.	Уговор о реализацији потписан, грађевинска документација припремљена и добивена	Потписан уговор, комплетна грађевинска документација и документација за локацијску дозволу		Донаторска средства (36.800.000 динара) (320.000 eura)	Локална самоуправа	КИРС, Донатори

ДОЗВОЛЕ		локацијска дозвола					
6.2 Формирање заједничке комисије и усвајање правилника	II месец 2014./2015.	Комисија формирана, усвојен правилник	Рад комисије			Локална самоуправа	КИРС, Донатори
6.3 Оглас за избор корисника	III месец 2014./2015.	Објављен оглас	Прикупљене пријаве			Локална самоуправа	
6.4 Избор корисника, Израда прелиминарне листе корисника	IV – V месец 2014./2015.	Прелиминарна листа комплетирана	Најмање 16 породица прелиминарно одобрено			Локална самоуправа	КИРС, Донатори
6.5 Разматрање приговора и усвајање коначне листе корисника	VI месец 2014./2015.	Усвојена коначна листа 16 корисничких породица	Донета одлука о коначној листи с најмање 16 корисничких породица			Локална самоуправа	КИРС, Донатори
6.6 Постављање монтажних кућа	VII – X месец 2014./2015.	Монтажне куће постављене	Монтажне куће за најмање 16 породица спремне за усељење			Добављач	Локална самоуправа
6.7 Усељење корисника	XI месец 2014./2015.	Корисници усељени	Најмање 16 корисничких породица стамбено збринуте у монтажним кућама			Локална самоуправа	КИРС, Донатори
6.8 Медијска подршка	XII месец 2014./2015.	Пројекат медијски покривен	ТВ/радио и јавни прикази/чланци			Локална самоуправа	Електронски и штампани медији

ПОГЛАВЉЕ 7.

Ресурси/буџет

Процењено је да ће за реализацију Локалног акционог плана за решавање проблема избеглица, интерно расељених лица и повратника на подручју Града Врања за период 2014 – 2017. године бити укупно потребно 97.750.000 динара, односно 850.000 eura.

Детаљан годишњи буџет за сваку следећу годину примене Локалног плана биће урађен на основу разрађених годишњих планова за те године.

Средства за реализацију овог Локалног акционог плана обезбеђиваће се из различитих извора:

- буџета локалне самоуправе (10%)
- буџета Републике Србије (КИРС)
- донаторских буџета, односно пројеката који ће се развити на основу овог Локалног плана;
- других доступних извора.

ПОГЛАВЉЕ 8.

Аранжмани за примену

Аранжмани за примену ЛПА у Граду Врање обухватају локалне структуре и све потребне мере и процедуре које ће осигурати његово успешно спровођење.

У оквиру локалних структура, разликују се:

- 1) структуре за управљање процесом примене ЛАП-а, и
- 2) структуре које су оперативне и примењују ЛАП.

Структуру за управљање процесом примене ЛАП, након његовог усвајања, представљаће **Савет за управљање миграцијама и трајна решења** који је учествовао у његовој изради. Савет за миграције ће, као део свог будућег рада, сачинити Правилник о раду.

Савет за управљање миграцијама и трајна решења, као **управљачка структура** има следеће задатке:

1. У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примена Локалног акционог плана;
2. Именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације Локалног акционог плана;
3. Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера-учесника у процесу унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у локалној заједници;
4. Одржава контакте са свим учесницима у реализацији Локалног акционог плана;
5. Управља процесом праћења (мониторинг) и оцењивања успешности (евалуација) Локалног плана;
6. Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

Оперативну структуру за примену овог Локалног акционог плана чиниће институције, организације и тимови формирану у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу локалног плана. У складу с Локалним акционим планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници-партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену локалног плана има следеће задатке и одговорности:

1. Реализација Локалног акционог плана;
2. Непосредна комуникација с корисницима услуга које се обезбеђују локалним планом;
3. Редовно достављање извештаја секретару Савета за управљање миграцијама и трајна решења о свим активностима на спровођењу Локалног акционог плана;
4. Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака Локалног акционог плана;
5. Унапређење процеса примене локалног плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног плана. Управљачка и оперативне структуре уредиће време и начин размене информација и предузимање одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период припремиће Савет за управљање миграцијама и трајна решења, уз активне консултације с оперативним структурама. По потреби, Савет за управљање миграцијама ће формирати и одговарајуће радне тимове. Годишње планове ће усвајати Скупштина Града Врања (или други надлежни орган локалне самоуправе).

Механизми праћења, оцењивања успешности примене Локалног плана и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и еволуације).

ПОГЛАВЉЕ 9

ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ (МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА)

- **Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације)** ЛПА је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛПА ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2014-2017 година.. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично - једном годишње и подносиће се извештај Скупштини града Враћа. Финална евалуација обавиће се на крају 2017. године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:** Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.
- **Кључни индикатори утицаја** за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана ће бити следећи:
 - Број нових услуга - локалних мера / програма за избеглице, ИРЛ и повратнике;
 - Обухват избеглих, ИРЛ и повратника новим услугама и мерама;
 - Структура корисника/ца услуга и мера / програма;
 - Ниво укључености различитих актера у пружање услуга избеглим, ИРЛ и повратницима у локалној заједници;
 - Обим финансијских средстава издвојених за услуге избеглим, ИРЛ и повратницима
 - Структура финансијских средстава издвојених за услуге избеглим, ИРЛ и повратницима (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).
- **Методе и технике мониторинга и евалуације:** За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори, анкете), анкете, извештавање и др.

Савет за управљање миграцијама и трајна решења формираће радну групу за праћење (мониторинг) и оцену успешности (евалуација) Локалног акционог плана.

Радна група ће бити одговорна за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног плана акције - вршиће мониторинг (М) и евалуацију (Е). Тим за М и Е чине представници/це - стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно или посредно баве питањима избеглих, ИРЛ и повратника, као и представници/це корисничких група овог Локалног плана. Радна група ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног плана.

СКУПШТИНА ГРАДА ВРАЊА,
ПРЕДСЕДНИК
Др Слободан Стаменковић с.р.